

Klasik ve Çağdaş Dönem Fıkıh Metinleri

Hazırlayan
Doç. Dr. Ahmet Özdemir

Ankara 2022

Klasik ve Çağdaş Dönem Fıkıh Metinleri

Hazırlayan
Doç. Dr. Ahmet Özdemir

ISBN: 978-625-7305-68-6

1. Baskı
Mart, 2022 / Ankara
300 Adet

Yayın Sertifika No
46683

Matbaa Sertifika No
46682

 Grafiker®
Yayınları
Yayın No: 433
Web: grafikeryayin.com

**Kapak, Sayfa Tasarımı,
Baskı ve Cilt**

 Grafiker®
Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Oğuzlar Mahallesi
1396. Cadde No: 6/A
06520 Balgat-ANKARA
Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx
Faks : 0 312. 284 37 27
E-mail : grafik@grafiker.com.tr
Web : grafik.com.tr

Kitabın hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarına aittir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
-------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM KLASİK DÖNEM FIKIH METİNLERİ

1- Harekeli Metinler/ Soru-Cevap	
Hanefî Mezhebi: <i>el-İhtiyâr li-ta'lîl-i'l-Muhtâr</i> (Taharet)	8
Mâlikî Mezhebi: <i>el-Müdevvenetü'l-kübrâ</i> (Nafile Namaz) ..	20
2- Harekeli Metinler/ Tercüme	3
Şâfiî Mezhebi: <i>Muhtasarü'l-Müzenî</i> (Bayram Namazları) ..	30
Hanbelî Mezhebi: <i>el-Mugnî</i> (İmâmet ve Cemaat)	41
3- Harekesiz Metinler	
Hanefî Mezhebi: <i>Tuhfetü'l-fukahâ</i> (Nezir)	51
Mâlikî Mezhebi: <i>Bidâyetü'l-müctehid</i> (Fıtır Sadakası)	54
Şâfiî Mezhebi: <i>Menhecü't-tullâb</i> (Lukata)	57
Hanbelî Mezhebi: <i>el-Muhtasar fi'l-fıkh</i> (Cuma Namazı- Edebü'l-Kâdı)	60
4- Klasik Dönem Fıkıh Kitaplarını Okuma ve Anlama Metodu	63
5- Fıkıh Usûlü Metinleri	
İmam Şâfiî: <i>er-Risâle</i> (Nâsîh-Mensûh)	80
İmam Cessâs: <i>el-Fusûl fi'l-usûl</i> (Hz. Peygamber'in İctihadı)	85
İmam Gazzâlî: <i>el-Mustasfâ fi ilmi'l-usûl</i> (Haber-i Vâhid) ..	90

İKİNCİ BÖLÜM

ÇAĞDAŞ DÖNEM FIKİH METİNLERİ

Giriş	96
1- <i>Fıkhü's-Sünne</i> (Vedâ-Lakât)	97
2- <i>el-Fıkhü'l-Müeyesser</i> (Selem)	101
3- <i>Fetâvâ el-Lecne ed-Dâime</i> (Fetvalar)	106
4- <i>el-Fıkhü'l-İslâmî ve edilletuhu</i> (İcare)	110
5- <i>Mecmûatü'l-Fetâvâ eş-Şerîyye</i> (Fetvalar)	114
6- <i>Yeselûneke</i> (Fetvalar)	118
7- <i>İslâm İşbirliği Teşkilatı İslâm Fıkıh Akademisi</i> (Kararlar)	124
8- <i>Mecmûu Fetâvâ ve Resâil</i> (Fetvalar)	132
9- https://www.al-qaradawi.net/ (Fetvalar)	136
10- <i>Revâiü'l-beyân tefsiru âyâtî'l-ahkâm mine'l-Kur'ân</i> (Gece Namazı, Kur'an Kıraatinde Lahn)	141
11- <i>Mürşidü'l-hayran ilâ ma'rifeti ahvâli'l-insan fi'l-</i> <i>muâmelâtî's-şer'iyye alâ mezhebi'l-İmâm Ebî Hanîfe</i> <i>en-Nu'mân</i> (Sulh)	146
12- <i>el-Mühezzeb fi ilmi usûl'il-fıkhî'l-mukârin</i> (Seddü'z-zerâi')	151
13- <i>İslâm Hukukunda Uluslararası Kamu Düzeni ve</i> <i>Savaş Hukuku</i> (Özet)	155
KAYNAKÇA	163

ÖNSÖZ

Allah Teâlâ'ya sonsuz hamd ve senâlar olsun. Salât ve selam Kutlu Nebi Resûl-î Ekrem'e, O'nun âline ve ashabına olsun.

Fıkıh eğitiminde başarı elde edilebilmesi için fıkıh kitaplarındaki bilgilere ulaşabilmek ve müctehidlerin görüşlerini doğru bir şekilde anlayabilmek gerekmektedir. Bu yeterliliği sağlamanın yolu, Arapça metinleri iyi bir şekilde okuyup anlayabilmektir.

Fıkıh metinlerine yönelik çalışmalar yapmak fakihlerin üslûbuna aşina olabilmek ve kullanılan fikhî ıstılahları kavrayabilmek için oldukça yararlıdır. Bu amaçla bu eserde klasik ve çağdaş dönemde Arapça olarak yazılmış fıkıh kitaplarından örnek metinler yer almaktadır.

Birinci bölümde klasik dönemde yazılmış dört fıkıh mezhebine ait fıkıh kitaplarından seçilen metinlere yer verilmiştir. Klasik dönem denildiğinde hicrî birinci asırdan başlayıp yaklaşık on iki asırdan daha uzun süren bir zaman dilimi kastedilmektedir. Bu süreç içinde muhtasar, metin, şerh, hâşiye, ta'lik gibi pek çok farklı vasıfta eserler kaleme alınmıştır. Fakihler büyük emek harcayarak çok zengin bir fıkıh hazinesini kendilerinden sonraki nesillere bırakmışlardır. Bu bölümde furu' fıkıh kitaplarının yanında usûl kitaplarından da metinler seçilmiştir. Klasik fıkıh kitaplarından yararlanırken dikkat edilmesi gerekenler de ayrı bir başlık altında ele almıştır.

İkinci bölümde ise çağdaş dönemde yazılmış fıkıh eserlerinden seçilen metinler yer almaktadır. Bu eserlerin bir kısmının müellifi şahıslar olurken bazı eserler ise heyet ve kurumlar tararından yayınlanmıştır.

Fıkıh eserlerinden metin seçerken birbirinden farklı konular tercih edilerek okuyucuların fıkıhın farklı alanlarında bilgi sahibi olmaları hedeflenmiştir. Arapça metinlerin yazımında büyük çoğunlukla el-Mektebetü's-Şâmile programından yararlanılmıştır. Bununla birlikte seçilen metinler matbu nüshalarla karşılaştırılmış ve zaman zaman ortaya çıkan farklılıklara dipnotlarda işaret edilmiştir.

Arapça kitaplarda noktalama işaretleri bakımından bir standardın mevcut olmadığı görülmektedir. Bu çalışmada, metin alınan kitaplardaki mevcut noktalama işaretleri çoğunlukla korunmakla birlikte metinlerin daha kolay anlaşılmasına yardımcı olmak üzere zaman zaman noktalama işaretlerinde değişiklikler yapılmıştır.

Hz. Peygamber'in "*İnsanlara teşekkür etmeyen Allah'a şükretmez.*" beyanındaki uyarıyı dikkate alarak bu kitabın hazırlanma aşamasında kendileri ile istişare ettiğim ve tashih konusunda yararlandığım kıymetli eşime, İlahiyat Fakültesinin değerli hocalarına teşekkür ederim.

Çalışma kuldan, muvaffakiyet Allah'tandır.

Kastamonu 2022

KAYNAKÇA

- Affâne, Hüsameddin, *Yeselûneke*, Mektebetü Dandis, Filistin 1427. (el-Mektebetü's-Şâmile).
- Agitoğlu, Nurullah, "Şâfiî Usûlcülerin Değerlendirme ve Tercih Yaparken Sünnet ve Hadis Meselelerine Yaklaşımı: Zekeriyya el-Ensârî Örneği", *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 2018, cilt: X, sayı: 21, s. 873-886.
- Akın, Hanifi "Gazâlî'nin Hayatı", *TYB Akademi: Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2011, cilt: I, sayı: 1, s. 9-14.
- Aktan, Hamza, "Âkile", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/akile> (17.08.2021).
- Altuntaş Halil- Şahin Muzaffer, *Kur'an-ı Kerim Meâli*, Diyanet İşleri Başkanlığı Ankara 2011.
- Apaydın, H. Yunus, "İbn Rüşd'ün Hukuk Anlayışı", *İbn Rüşd Kongresi Tebliğleri*, 14 Mart 1993, Kayseri, 1993, s. 147-161.
- Aslan, Ömer- Haçkalı, Abdurrahman, "Şâfiî Mezhebinde Fetva Usulü ve Kullanılan Başlıca Rumuz ve Terimler", *Harran İlahiyat Dergisi*, Sayı: 45, Haziran 2021, s. 57-75.
- Avcı, Necati, "İbn Rüşd'ün Hayatı, Eğitim-Öğretimi ve Eserleri", *İbn Rüşd Kongresi Tebliğleri*, 14 Mart 1993, Kayseri, 1993, s.195-207.
- Aydın, Mehmet Âkif "Muhammed Kadri Paşa", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/muhammed-kadri-pasa> (11.10.2021).
- Bakkaloğlu, M. K. Abdussamet, "Kanunlaştırma Hareketinin Öncülerinden Muhammed Kadri Paşa (1821-1888) ve Eserleri", *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 2005, sayı: 6 [Son Asır İslâm Hukukçuları Özel Sayısı], s. 55-68.
- Boynukalın, Ertuğrul "Useymîn, Muhammed b. Sâlih", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/useymi-n-muhammed-b-salih> (08.10.2021).
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhîm, *Sahîh*, Dâru İbn Kesir, Beyrut 1987.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî, *el-Fusûl fi'l-usûl*, thk. Uceyl Câsim Neşmi, İdâretü'l-Amme li'l-iftâ, Kuveyt, 1994. (el-Mektebetü's-Şâmile).
- Dağcı, Şâmil *İmam Şâfiî Hayatı ve Fıkıh Usûlü İlmindeki Yeri*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004.

- Damad Şeyhîzâde, Abdurrahman Gelibolulu, *Mecma'u'l-enhur fi şerhi Mülteka'l-ebhur*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1998.
- Dursun, Davut, "İslâm Konferansı Teşkilâtı", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/İslâm-konferansi-teskilati> (08.10.2021).
- Ebû Zehra, Muhammed, *İmam Şâfiî*, trc. Osman Kesioğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1996.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed, *el-Mustasfâ*, trc. Yunus Apaydın, Rey Yayıncılık, Kayseri, 1994.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed, *el-Mustasfâ*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1993. (el-Mektebetü'ş-Şâmile).
- Gemi, Ahmet, "el-Mevsılî'nin el-İhtiyâr Adlı Fıkıh Kitabında Geçen Şevâid Beyitlerin Çözümlemesi", *Artuklu Akademi: Mardin Artuklu Üniversitesi İlahiyat Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2015, cilt: II, sayı: 1, s. 59-69.
- Günay, Hacı Mehmet "Semerkandî, Alâeddin", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/semerkandi-alaeddin> (24.09.2021).
- Güngör, Mevlüt, *Cessâs ve Ahkâmu'l-Kur'an*, Ankara 1989.
- Has, Şükrü Selim, "Mülteka'l-Ebhur", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/multekal-ebhur> (09.08.2021).
- Hırakî, Ömer b. Hüseyin b. Abdullah, *el-Muhtasar fi'l-fıkh*, tahkik ve ta'lik Muhammed b. Nâsır el-Acemî, Vakfiyyetü'l-Müzeyni, Kuveyt, 2008/1429.
- Hizmetli, Mustafa, "Sahnûn Abdusselâm b. Said b. Habib et-Tenûhî'nin Kazâ ve Hisbe Faaliyetleri", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2004, cilt: XLV, sayı: 1, s. 191-202.
- İbn Ebû Ya'la, Ebû'l-Hüseyin Muhammed b. Muhammed, *Tabakâtü'l-Hanâbile*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, t.y.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed, *el-Mugnî*, Mektebetü'l-Kahire, 1968. (el-Mektebetü'ş-Şâmile).
- İbn Rüşd, Ebû'l-Velîd Muhammed b. Ahmed, *Bidâyetü'l-Müctehid ve nihâyetü'l-muktesid*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1997. (el-Mektebetü'ş-Şâmile).
- İslâm İşbirliği Teşkilatı İslâm Fıkıh Akademisi, *Karârât ve Tavsiyyât*, <https://www.iifa-aifi.org/ar> (08.10.2021).

- Karadâvî, Yusuf, <https://www.al-qaradawi.net/> (08.10.2021).
- Karaman, Hayreddin, *İslam Hukuk Tarihi*, Nesil Yayınları, İstanbul 1989.
- Koca, Ferhat, "İbn Kudâme, Muvaffakuddin", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/ibn-kudame-muvaffakuddin> (16.09.2021).
- Kureşî, Ebû Muhammed Muhyiddin Abdülkadir b. Muhammed, *el-Cevâhirü'l-mudîyye fî tabakâti'l-Hanefiyye*, Mir Muhammed Kütüphane, Karaçi, t.y.
- Kuveyt el-Evkâf ve'ş-Şuûnü'l-İslâmiyye Bakanlığı İdâretü'l-İftâ Kurumu, *Mecmûâtü'l-Fetâvâ eş-Şeriyye*, Vizaretü'l-Evkaf ve'ş-Şuûnü'l-İslâmiyye, Safat, 2010. <https://eftaa.awqaf.gov.kw/ar>.
- Lecne ed-Dâime li'l-Buhûsi'l-İlmiyye ve'l-İftâ, *Fetâvâ el-Lecne ed-Dâime*, cem ve tertîb: Ahmed b. Abdurrezzak ed-Düveys, Riâsetu İdâretü'l-Buhûsi'l-İlmiyye ve'l-İftâ, Riyad, t.y. (el-Mektebetü'ş-Şâmile).
- Mevsilî, Ebû'l-Fazl Mecdüddîn Abdullah b. Mahmûd, *el-İhtiyar li ta'lîli'l-Muhtâr*, Matbaatü'l-Halebî, Kahire 1937. (el-Mektebetü'ş-Şâmile).
- Mevsilî, Ebû'l-Fazl Mecdüddîn Abdullah b. Mahmûd, *el-İhtiyar li ta'lîli'l-Muhtâr*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 2005.
- Mevsilî, Ebû'l-Fazl Mecdüddîn Abdullah b. Mahmûd, *el-İhtiyar li ta'lîli'l-Muhtâr*, trc. Mehmet Keskin, Hikmet Neşriyat, İstanbul, 2005.
- Mevsilî, Ebû'l-Fazl Mecdüddîn Abdullah b. Mahmûd, *el-İhtiyar li ta'lîli'l-Muhtâr*, Dımaşk, Dâru'l-Feyha'; Beyrut, Dâru'l-Menhel, 2020/1441.
- Mevsilî, Ebû'l-Fazl Mecdüddîn Abdullah b. Mahmûd, *el-İhtiyar li ta'lîli'l-Muhtâr*, Beyrut, Dâru'l-Hayr, 1998/1419.
- Muhammed Kadri Paşa, *Mürşidü'l-hayran ila ma'rifeti ahvâli'l-insan*, el-Matbaatu'l-Kübrâ el-Emîriyye, Bulak, 1891. (el-Mektebetü'ş-Şâmile).
- Muhammed Kadri Paşa, *Mürşidü'l-hayran ila ma'rifeti ahvâli'l-insan*, Dâru'l-Fercanî, Kahire, 1983/1403.
- Müzenî, İsmâil b. Yahyâ Ebû İbrâhîm, *Muhtasaru'l-Müzenî*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1973 ve 1990. (el-Mektebetü'ş-Şâmile).
- Nemle, Abdülkerim b. Ali b. Muhammed, *el-Mühezzebe fî ilmi usûl'il-fikhi'l-mukârin*, Dâru'n-Neşr, Riyad 1999. (el-Mektebetü'ş-Şâmile).

- Orman, Sabri, "Gazâlî'nin Hayatı ve Eserleri", *İslâmî Araştırmalar*, 2000, cilt: XIII, sayı: 3-4 [Gazâlî Özel Sayısı], s. 237-248.
- Özdemir, Ahmet, *İslâm Hukukunda Uluslararası Kamu Düzeni ve Savaş Hukuku*, Murat Kitabevi, Ankara 2017.
- Özdemir, Muhittin, "Müzenî'den Nevevî'ye Şâfiî Mezhebi'nin Panoraması", *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 2011, sayı: 18, s. 185-199.
- Özel, Ahmet, *Hanevî Fıkıh Âlimleri*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1990.
- Özel, Ahmet "Seyyid Sâbık", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/seyyid-sabik> (22.09.2021).
- Özen, Şükrü, "Müzenî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/muzeni> (13.09.2021).
- Pekcan, Ali, "Mâlikî Ekolünün Temel Eserlerinden el-Müdevvenetü'l-Kübrâ ve Yazarı Sehnûn Üzerine", *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 2005, sayı: 5, s. 445-452.
- Sâbûnî, Muhammed Ali, *Revâiü'l-beyân tefsiru âyâtî'l-ahkâm mine'l-Kur'ân*, Mektebetü Derseadet, İstanbul. (el-Mektebetü's-Şâmile).
- Sahnûn, Abdüsselâm b. Saîd et-Tenûhî, *el-Müdevvenetü'l-Kübrâ, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye*, Beyrut, 1994. (el-Mektebetü's-Şâmile).
- Sahnûn, Abdüsselâm b. Saîd et-Tenûhî, *el-Müdevvenetü'l-Kübrâ, Dâru'l-Fikr*, Beyrut, 1991.
- Sahnûn, Abdüsselâm b. Saîd et-Tenûhî, *el-Müdevvenetü'l-Kübrâ, Matbaatü's-Saade*, Kahire, 1323.
- Semerkandî, Ebû Bekr Alâeddîn, *Tuhfetü'l-Fukâhâ, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye*, Beyrut, 1994. (el-Mektebetü's-Şâmile).
- Seyyid Sâbık, *Fıkhu's-Sünne*, Dâru'l-Feth li'l-İlâmî'l-Arabî, Kahire, 1990. (el-Mektebetü's-Şâmile).
- Şâfiî, Muhammed b. İdris, *er-Risâle*, trc. Abdulkadir Şener-İbrahim Çalışkan, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1997.
- Şâfiî, Muhammed b. İdris, *er-Risâle*, Mektebetü'l-Halebî, Mısır, 1940. (el-Mektebetü's-Şâmile).
- Şâfiî, Muhammed b. İdris, *er-Risâle*, el-Mektebetü'l-İlmiyye Beyrut, t.y.
- Şîrâzî, Ebû İshak, *Tabakâtu'l-Fukaha*, Dâru'r-Râidi'l-Arabî, Beyrut, 1970.

- Tayyâr, Abdullah b. Muhammed; Mutlık, Abdullah b. Muhammed; Musâ, Muhammed b. İbrahim, *el-Fikhu'l-Müyyesser*, Medâru'l-Vatan li'n-Neşr, Riyad, 2011. (el-Mektebetü's-Şâmile).
- Useymîn, Muhammed b. Salih b. Muhammed, *Mecmûu Fetâvâ ve Resâil*, Dâru'l-Vatan- Dâru's-Surâyâ, 1413. (el-Mektebetü's-Şâmile).
- Yaşaroğlu, M. Kâmil, "Mecmau'l-Fikhi'l-İslâmî", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/mecmaul-fikhil-İslâmî> (08.10.2021).
- Yaylalı, Davut "Mevsilî, Abdullah b. Mahmûd", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/mevsili-abdullah-b-mahmud> (18.08.2021).
- Yücel, Fatih, "Seyyid Sâbık (1915-2000): Hayatı Eserleri ve Fıkıh Araştırmalarında İzlediği Metodu", *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 2005, sayı: 6 [Son Asır İslâm Hukukçuları Özel Sayısı], s. 617-632.
- Zehebî, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed, *Tarihü'l-İslâm ve vefeyâtü'l-meşâhir ve'l-a'lâm*, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Tunus 2003.
- Zekerıyyâ el-Ensârî, Ebû Yahyâ Zeynuddîn, *Menhecü't-Tullâb fi fikhî'l-İmam eş-Şâfiî*, thk. Celâleddîn b. Emîn b. Ahmed el-Verâfi, Dâru'l-Beşairi'l-İslâmiyye Beyrut, 2020.
- Zuhaylî, Vehbe, *el-Fikhü'l-İslâmî ve edilletuhu*, Dâru'l-Fikr, Dimaşk, t.y. (el-Mektebetü's-Şâmile).
- <https://al-maktaba.org/book/33241/1191> (28/09/2021).
- https://ar.wikipedia.org/wiki/عبد_الله_المطلق (28/09/2021).
- <https://al-maktaba.org/book/33241/1191> (28/09/2021).
- <https://İslâmicsham.org/nashrah/3712> (06/10/2021).
- <https://shamela.ws/author/596> (08/10/2021).
- <https://al-maktaba.org/author/57> (08/10/2021).
- <https://www.al-qaradawi.net/> (08/10/2021).
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Yusuf_el-Karadavi (08/10/2021).
- <https://shamela.ws/author/1318> (08/10/2021).
- <https://al-maktaba.org/author/2609> (11/10/2021).
- <https://al-maktaba.org/author/1313> (10/01/2022).
- <https://www.alifta.gov.sa/Ar/Pages/default.aspx> (06/10/2021).